

گیلان

در بستر

زمان

نویسنده:

حسن رضا زاده رودکلی

سرشناسه	: رضازاده رودکلی، حسن، ۱۳۲۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: گیلان در بستر زمان/نویسنده حسن رضازاده رودکلی؛ ویراستار ادبی آتوسا تحریری نیک صفت.
مشخصات نشر	: رشت: سپیدرود، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۰ص.
شابک	: 978-622-7059-74-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: گیلان -- تاریخ
موضوع	: Gilan (Iran: Province) -- History
رده بندی کنگره	: DSR۲۰۴۹
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۷۲۲۷۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: گیلان

گیلان در بستر زمان

نویسنده: حسن رضازاده رودکلی

ناشر: سپیدرود

اشراف علمی: دکتر فریدون شایسته

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

تیراژ: ۳۰۰

طراح جلد و ویراستار ادبی: دکتر آتوسا تحریری نیک صفت

حروفچینی و صفحه آرای: هنر و اندیشه

چاپخانه: لاله

قیمت: ۸۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۵۹-۷۴-۸

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار.....	۱۱
موقعیت جغرافیایی استان گیلان.....	۱۳
موقعیت ریاضی استان گیلان.....	۱۳
گیلان در متن تاریخ.....	۱۴
مأخذ.....	۱۹
دریای خزر «کاسپین».....	۲۱
نام خزر.....	۲۳
رودخانه سیدرود.....	۲۴
اقوام گیلانی.....	۲۵
زبان (لهجه) گیلکی.....	۲۷
مأخذ.....	۲۹
تمدن گیلان در عصر باستان.....	۳۱
گیلان در عصر سنگ.....	۳۲
گیلان در عصر فلز.....	۳۳
مأخذ.....	۳۷
گیلان در عصر اساطیری (پیش از تاریخ).....	۳۹
هوشنگ پیشدادی.....	۳۹
حکومت ضحاک.....	۳۹
حکومت فریدون.....	۴۰
حکومت منوچهر.....	۴۱
حکومت کیخسرو.....	۴۱
مأخذ.....	۴۴
گیلان از عصر سومریان تا عصر دریاها.....	۴۵
عصر سومریان.....	۴۵

ک ۶ گیلان در بستر زمان

عصر کاس ها	۴۸
عصر کادوس	۵۰
عصر آماردها	۵۲
عصر سگاها	۵۳
عصر دریگ ها یا اوریک ها [ڈرفک ها]	۵۴
مأخذ	۵۶

گیلان در عصر تاریخ (باستان) ۵۷

عصر مادها	۵۷
عصر هخامنشیان	۶۰
عصر سلوکیان	۶۳
عصر اشکانیان «پارت ها»	۶۵
عصر ساسانیان	۶۷
مأخذ	۷۴

گیلان در عصر تازش اعراب به ایران ۷۵

تازش اعراب به ایران	۷۵
ابومسلم و دیلمان	۸۰
مأخذ	۸۶

گیلان در سده های میانی «دوره حکومت های متقارن» ۸۷

عصر طاهریان	۸۷
عصر علویان طبرستان (شیعیان زیدی)	۸۹
حضور سادات علوی به گیلان	۹۰
نخستین دولت علویان طبرستان	۹۱
آل وهسودان	۹۴
هوسم «رودسر»	۹۶
آل مسافریان «سالاریان» + حسن صباح	۹۶
اسماعیلیان	۹۷
حمله روس ها به گیلان	۹۹
آل زیار	۱۰۱

گیلان در بستر زمان ۷

آل بویه ۱۰۵

مأخذ ۱۰۹

گیلان در عصر حاکمیت ترکان ۱۱۱

گیلان در عصر غزنویان ۱۱۱

گیلان در عصر مغولان - تیموریان ۱۱۲

عصر سلطان محمد خدا بنده ۱۱۳

تیمور لنگ ۱۱۴

گیلان در عصر سلجوقیان + خوارزمشاهیان ۱۱۵

مأخذ ۱۱۸

گیلان در دوران حاکمیت خاندان صفویه ۱۱۹

عصر شاه اسماعیل یکم صفویه ۱۱۹

عصر شاه طهماسب یکم صفویه ۱۲۱

حکومت‌های محلی بیه پیش و بیه پس ۱۲۲

عصر شاه عباس یکم صفوی ۱۲۴

شاه عباس یکم و خان احمد گیلانی ۱۲۶

مسجد صفی رشت (از بناهای تاریخی دوره صفویه) ۱۳۰

مأخذ ۱۳۲

گیلان در عصر حکومت نادرشاه افشار ۱۳۳

قدرت گرفتن حاجی جمال فومنی ۱۳۷

گیلان در عصر عادلشاه افشاری ۱۳۸

مأخذ ۱۴۱

گیلان در عصر زندیه ۱۴۳

حکومت محلی هدایت‌الله خان ۱۴۵

مأخذ ۱۴۸

گیلان در دوران معاصر ۱۴۹

گیلان در عهد حکومت قاجاریه ۱۴۹

آقا محمد خان قاجار ۱۵۰

ای که با نامت جهان آغاز شد دفتر ما هم به نامت باز شد
دفتری کز نام تو زیور گرفت کار آن از چرخ بالاتر گرفت

پیش گفتار

تاریخ آئینه‌ای است، عبرت‌انگیز، هر کس خود را در آن نبیند، راه آینده را به خطا خواهد رفت، زیرا تاریخ، نقش اساسی و بنیادینی در تفکر و تعقل و حرکت انسانی داشته، که براساس آن ارزش‌ها و اعتبارات قومی و ملیتی تعریف می‌گردد. حقیقت تاریخ، در واقع حقیقت میراث فرهنگی و تمدنی، گذشته است، که لازمه آن انتقال به نسل حال و سپردن به نسل بعد خواهد بود، زیرا ملتی که از گذشته خود بی‌خبر و ناآگاه باشد، بدان معنی است که از هویت و فرهنگ خود غافل و به دور بوده، به نحوی که بزرگسالان آن چون اطفالی بی‌تجربه، در حفظ هویت‌های خود و جامعه، دنبال الگوسازی و یا الگوپذیری خواهند بود.

تاریخ، میراث گرانبهای ملت‌ها و به قولی بخشی از فرهنگ‌ها است که جملگی در شکل‌گیری و ساختن آن سهم فراوان دارند، بدین جهت هیچ کسی از آن مبرا نبوده و یا کسی و یا گروهی بالنفسه مالک آن نمی‌باشد.

بدین اعتبار دانستن و شناخت علمی از تاریخ مدنی و ژئوپلیتیک^(۱) منطقه زیست، و فرهنگ و سنت نیاکان آن، نیازمند پویایی ذهنی و جستجوگری خواهد بود، که هر انسان متفکر و داننده، از تحقیقات و سپس از آگاهی آن بی‌نیاز نیست.

سرزمین سبز و سربلند گیلان، با تکیه بر کوه‌های زنجیره‌ای البرز که تماشگر آب‌های نیلگون و امواج سحرانگیز دریای خزر (کاسپین) است، خبر از پیشینه‌ای

چندین هزار ساله دارد، که چون الماسی در تاریخ تمدن ایران می‌درخشد. یادگارهای تپه مارلیک و دفائن تالشی، ظروف سفالین، جام‌های طلائی، مجسمه‌های گلی و ... گنجینه‌هایی پربها، از میراث انسانی و تمدن والای قومی، در این خطه سرسبز و با طراوت را به تماشا گذارده است. گذشته از تاریخ پرفراز و نشیب گیلان و دفینه‌های با ارزش میراث فرهنگی آن، طبیعت زیبا و مناطق دیدنی این سرزمین، چشمان مشتاقان را به سوی خود هدایت می‌کند، سرزمینی که وفور باران‌های دل‌انگیزش، رودهای پر آب، جنگل‌های سر به فلک کشیده، چمن زارهای با طراوتش، جلوه‌ای از زیبایی‌های خالق هستی را دربر دارد، که نویددهنده ثروتی عظیم و برکتی بی‌پایان و نعمتی بی‌دریغ برای انسان می‌باشد.

علاوه بر آثار تاریخی، مرداب‌های نیلوفری، ییلاق‌های مصفای کوهستانی و سواحل زیبای خزری و بنادر زیبای آن، همه و همه ما را بر آن می‌دارد، تا مهمان زیبایی‌های سرزمین گیل و دیلم باشیم و لحظاتی فرح بخش را در دفتر زندگی رقم زنیم، که آن سرزمین، بهشت ایران و عروس منطقه می‌باشد.

بخشی که در این مختصر به تفریر درآمده، موقعیت تاریخی جغرافیایی، و فرهنگی سیاسی منطقه، و همچنین چگونگی سیر تکاملی بودن اقوام آن، برای شدن، مورد بررسی قرار گرفته، تا تاریخچه‌ای باشد، برای تعالی اندیشه و عمل برای ساختن، و بهبودی‌های سنت، و فرهنگ بومی آن، سپس تطبیق جملگی با فرهنگ غنی و وسیع ملتی بزرگ بنام ایران.

حسن رضا زاده رودکلی

دبیر بازنشته آموزش و پرورش رشت